

Velja po pošti:
za celo leto naprej . . . K 50.—
za en mesec 4,50
za Nemčijo ololeto . . . 55.—
za ostalo inozemstvo . . . 60.—
V Ljubljani na dom
za celo leto naprej . . . K 48.—
za en mesec 4.—
V upravi prejeman mesečno . . 3,50
Sobotna izdaja:
za celo leto K 10.—
za Nemčijo ololeto . . . 12.—
za ostalo inozemstvo . . . 15.—

SLOVENEK

Inserati:
Enostolpna pettivrsta (59 mm široka in 3 mm visoka ali nje prostor)
za enkrat po 50 v
za dva- in večkrat . . . 45
pri večjih naročilih primeren popust po dogovoru.
Ob sobotah dvojni tarif.
Poslano:
Enostolpna pettivrsta K 1.—
Izbaja vsak dan izvzemši nedelje in praznike, ob 3. uri pop.
Redna letna priloga vozni red

Uradništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 50.

Političen list za slovenski narod.

Upravništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun poštne hranilnice avstrijske št. 24.797, ograke 26.511, bosn.-herc. št. 7563. — Upravniškega telefona št. 50.

Muke g. Seidlerja.

Dunaj, 3. julija.

Seidler ne ve, ne kam, ne kako. Rad bi si dobil večino s pomočjo socialistov, pa bo težko kaj iz tega. Poljaki ga absolutno odklanjajo. Niti razgovarjajo se ne z njim. Kaj pa bodo ukrenili Čehi in Jugoslovani, tega kljub vsej radovednosti ne bo zvedel.

Danes dopoldne so se posvetovali posamezni češki klubi o taktiki v prihodnjem zasedanju. Pojavila se je cela vrsta ostrih opozicijskih predlogov, od katerih najradikalnejši so bili sprejeti v klubu čeških socialnih demokratov. Od te stranke predlagajo, naj se z nujnimi vprašanji izzove debata o prehranjevalnih razmerah, o poglobitvi zveze z Nemčijo. Predlagajo tudi, naj se ministrstvo viteza Seidlerja obtoži, ker je protiustavno razglasilo znano okrožno reformo z naredbo, da si je za to potreben zakon. Po teh posvetovanjih se je vršila skupna seja prezidija češkega svaza z načelnikom Jugoslovanskega kluba dr. Korošcem, ki se je istotako bavila s taktiko. Ob 4. se je zbral plenum Češkega svaza, ki je v smislu z dr. Korošcem dogovorjenih navodil sklenil, da se ima Češki svaz pripraviti na vse možne slučaje, da pa se končni ukrep glede konkretnih taktičnih korakov prepusti najprej skupni seji češkega in jugoslovanskega že svoj čas izbranega akcijskega odbora in končno skupni seji obeh plenarov, ki pa se bosta vršila šele dan pred prvo državnozbornsko sejo.

V sredo se ima vršiti seja načelnikov zborničnih klubov, v kateri bi vlada rada zvedela, kaj ima pričakovati od parlamenta. Po gornjih sklepih Češkega svaza se zdi, da se je želja ta zopet ne bo izpolnila in vsled tega bo Seidlerju nemogoče, s kakimi morebitnimi strahovi rovati proti parlamentu.

Min. predsednik vitez Seidler je danes pozval na konferenco načelnika Poljskega kola dr. Tertila, da se z njim pogaja glede stališča Poljakov napram sedanjemu ministru. Dr. Tertil je odgovoril ministrskemu predsedniku pismeno, da se vsled znanih napetih odnosov med Poljaki in vit. Seidlerjem ne more odzvati povabilu ter da prekine občevanje z njim. Ad hoc sklicana seja parlamentarne komisije Poljskega kola je ta načelnikov sklep odobrila. To je pač najpomembnejši dogodek današnjega dne.

Danes popoldne se je vršila konferenca Jugoslovancev, Čehov in nekaterih poljskih politikov, ki so se posvetovali o politični situaciji. Šlo je tudi za poglobitev kulturnih stikov med zastopanimi narodi.

Vlada izvaja strašen pritisk na nemške socialne demokrate, da bi glasovali za

proračun in celo za vojne kredite. Današnji listi že pripovedujejo, da bodo socialni demokrate glasovali za proračun ter da iščejo primerne formule, kako bi jim bilo možno glasovati tudi za vojne kredite. Kakor pa se zdi, je razpoloženje med socialisti tako, da bodo Seidlerju silno težko kaj dovolili.

Nepristranost kranjske deželne vlade.

Znano je, da so zborovalno svobodo na Kranjskem enostavno odpravili. Noben političen shod se ne sme vršiti — okrajno glavarstvo ali policijsko ravnateljstvo ze najde kak razlog, da utemelji svojo prepoved. To utemeljevanje ima sicer vedno na sebi pečat zadrege in priča, da so vzroki prepovedi drugi, navedeni, toda posledica te vladne prakse je le, da imajo poslanci usta zavezana. To se godi kljub temu, da so se vsi naši shodi vršili v najlepšem redu, da javna oblast ni morala nikjer posredovati. Kjer so bili pripravljeni orožniki — in bili so povsod — so zopet odšli in niso dobili niti najmanjše prilike, da bi se na zborovališču ali zunaj zborovališča sploh pokazali.

In vendar se je med tem časom, ko je bilo nam zborovanje prepovedano, vršil en političen shod. Bilo je to 22. junija in privedli so ga Nemci v kazini, sredi Ljubljane, pred nosom deželne vlade in policijskega ravnateljstva. Kaj so na tem shodu govorili, o tem smo že poročali; posebno pametno ni bilo in nas sedaj tudi ne zanima več. Zanimivo je le to: kako se je mogel ta politični shod vršiti, ko so vsi drugi v deželi prepovedani?

Poslanec dr. Korošec se je obrnil s takim vprašanjem na notranje ministrstvo in je dobil naslednji odgovor:

»Deželna vlada v Ljubljani je glede nemškega ljubljanskega shoda, o katerem govori državni poslanec Korošec v svojem dopisu ministru, telefonično sporočila tole:

Po informacijah policijskega ravnateljstva se je preteklo soboto, dne 22. t. m. vršil shod Nemškega društva v Ljubljani, ki ga policijsko ravnateljstvo ni prepovedalo, ker je šlo za društvo, ki je po številu povsem neznatno, in se je že vnaprej zdela, da je vsaka nevarnost za javni mir in red popolnoma izključena. V resnici je bil ta shod omejen na povabljenе goste; udeležilo se ga je približno 50 oseb. Za ta shod se ni dejansko nihče zmenil.

Ob istem času pa nam ne dovoljujejo niti najneznatnejših političnih shodov in tudi varstvo, da bodo navzoči samo povabljeni gostje, jim ne zadostuje. Zadnji čas se celo dogaja, da okrajna glavarstva po višjem nalogu prepovedujejo sestanke v najožjem krogu, namenjene zgolj organizaciji stranke in ničemu drugemu. To je objektivnost političnih oblasti na Slovenskem.

Prepovedan shod v Št. Juriju ob juž. železnici.

Št. Jur ob j. ž., dne 1. julija.

Tudi za včeraj napovedani shod v Št. Jurju ob j. ž., za katerega sta bila naznanjena kot govornika državna poslanca dr. Korošec in dr. Verstovšek, je vlada prepovedala. Toda dr. Korošec je dobil obvestilo o prepovedi šele včeraj v Št. Jurju. Zato tudi shoda ni bilo mogoče več preklicati. Tako se je vrhu temu, da je ves dan in zlasti popoldne lilo kakor iz škafa, zbralo v Št. Jurju malo računano 3000 ljudi. Ko je zbrano ljudstvo doznalo, da je shod prepovedan, se je vsa množica podala proti trgu in v gostilno Neudl, kjer so bili zbrani poslanci Korošec, Pišek in Verstovšek. V hipu so bili vsi gostilniški prostori napolnjeni, dočim je zunaj stala vzlic plohi tisočglava množica pod dežniki. V gostilni zbrana množica je zahtevala, da morajo poslanci govoriti, toda vsled prepovedi navzočega vladnega komisarja dr. Burghauserja iz Celja, da se tudi v gostilni ne sme govoriti, so poslanci pozvali ljudstvo, da se razide. Med klici »Živila Jugoslavija!« se je ljudstvo razšlo, pokoreč se nasvetu svojih poslancev. Ljudstvo je ostalo mirno in se je mirno razšlo, da si je bilo silno ogorčeno. Čulo se je mnogo zelo ostrih in pikrih opazk na račun vlade; marsikaj je čul tudi vladni komisar in ako bo vestno poročal na višje mesto, kar je včeraj videl in čul v Št. Jurju ob j. ž., bo tudi vlada končno prišla do prepričanja, da doseže s temi prepovedmi ravno nasprotno, kar hoče doseči.

Kamorkoli se je človek ozrl, so mu donele nasproti naše himne »Hej Slovani«, »Lepa naša domovina« itd. Vmes pa so odmevali klici: »Živila jugoslovanska deklaracija!«, »Živila Jugoslavija!« Tu je vse zaman! Oni, ki bi hoteli zaupati ta silni pokret, ki je prevzel ves naš narod, od akademsko izobraženega človeka pa doli do priprostega hlapiča in dekle, vsi oni, pravimo, ki bi hoteli, da udušijo ta pokret, ne le, da opravljajo Sisifovo delo.

Bilo je naravnost divno, kako navdušenje je prevevalo vse, od jasne mladenke in mladeniča, pa do sivega starčka in starke, da, čuli smo celo neko 74letno priprosto kmetsko starko, ki je navdušeno nagovorila zbrane množice, pozivajoč jih, naj ostanejo vedno kot hrastje v trdno sklenjenih vrstah ter vztrajajo na začetni poti!

LISTEK.

Narodne vezenine na Kranjskem.

»Slovenec« je že poročal ob kratkem, da smo bili priča pred nekaterimi dnevi čudežu v domačem literarnem in kulturnem življenju. V rokah imamo delo, ki ga ni bilo pričakovati zlahka: **Sičevo publikacijo narodnih vezenin na Kranjskem.** Čuden pojav je namreč v naši dobi, da moramo potrpežljivo čakati na važne in potrebne knjige, dočim smo preplavljeni s liskanimi proizvodi, ki imajo le začasni pomen ali pa so sploh brez vrednosti. Navadno je treba kake neposredne vnanje podbude, da nastane knjiga bistvene važnosti in da se izravna vrzel, ki je zevala desetletja, če ne že cele veke. Ta čudni pojav je pri nas še potenciran z dejstvom, da govorimo z vsem o narodnih svojstvih, da se zanimamo za noše in za ljudsko umetnost, da strasno nabiramo te stvari. Človek bi mislil, da je vse slovstveno obdelano, da tiči v vsem tem zmisel in smer in da zasledujejo strokovnjaki vsak nov pojav in ga skušajo pojasniti ali pa spraviti v sklad z znanimi in dognanimi dejstvi. A motil bi se, kdor bi mislil kaj takega. Bodo enkrat odkritosrčni. Med nami dela

vsak diletant svoj sistem; ta postane tem obširnejši, čim manj razume o stvari njegov duševni oče, ki ga zato tem brezobzirnejše usiljuje. Vsakdo nabira — a svoje zbirke ceni samo po njihovi vrednosti, ki jo dozdnevno zahteva trgovska konjunktura. Tukaj tiči razlog in vzrok, da nimamo pokazati tudi najpotrebnejšega slovstva. Take stvari izvirajo iz idealnih stremeljenj in zahtevajo ureditev in razumevanje stremeljenj raz ta vidik. Spričo omenjenih dejstev je torej Sičevo delo zares pravcati čudež in to tem večji, ker zahteva poklic tega moža skoraj ves čas, ki ga ima, zase; le v trenutkih skromnega oddiha je nastalo in dozorelo obsežno delo o narodnih vezeninah na Kranjskem. Mogoče je to samo na podlagi njegovega idealnega pojmovanja in strokovnega usposobljenja. »Naša dolžnost pa je« — pravi v naznanilu — »da dvignemo te zaklade in z njimi poživimo ljubezen do nekdanje narodne umetnosti. To zahteva od nas čut spoštovanja do naših trudoljubivih prednic in ljubezen do našega naroda in naše kulture.«

Premišljeno sem rekel: »dozorelo obsežno delo«. Prilika mi je bila, prisostovati dolgoletnemu, trudopolnemu in vestnemu delu. Sedaj, ko leži lepo natisnjeno in krasno opremljeno pred nami, niti ni slutiti, koliko je dalo opravka podrobno prebiranje, ponovno primerjanje in vestno

popravljanje risb. Načrti za publikacijo, razporedba posameznih vzorcev in razpredelba vse obsežne snovi — to ni enostavno opravilo. Iz vsote vsega dela in časa nam je vsklila prva in obenem tudi dozorela publikacija naših narodnih vezenin na Kranjskem.

Zbirka nudi dosedaj štiri snopiče, v 1., 2. in 3. po štiri liste, 4. jih ima pet; vseh 17 listov obsega 121 vzorcev. Ti so izvršeni, popolnoma v duhu ljudskega čuta za barve na perilu, v rdeči in modri barvi. Mreža, ki znači osnutek in votek podlage, je natisnjena dosledno z modrimi črtami, tako, da je ločiti na prvi pogled, kaj je podlaga, kaj ornament. Pa ne le to; tudi način stilizacije, obseg, razpredelba in tehnika okraska se da posneti brez truda. To je velika prednost in pomoč za pouk v šoli.

Dosedanjim listom, ki obsegajo samo gorenjske vezenine, je dodan tudi opis, v katerem je pisatelj obrisal točno in lahko razumljivo izvor ornamentov (iz rastlinstva, živalstva in geometričnih kombinacij); dotaknil se je tudi stika z drugimi pojavi ljudskega življenja na poprišču estetske kulture. Tako n. pr. opozarja na dejstvo, da je »načelje« zato tako pogosto stiliziran na perilu, ker je priljubljena cvetica in ga negujejo naša dekleta in svojih oknih, posebno po Gorenjskem, in se tudi opeva pogosto v narodnih pesmih. Zelo

bodo zanimala izvajanja o pretvorbi motiva Srca Jezusovega in Marijinega. Zasnovan je bil ta motiv strogo predmetno, a v teku časa ga je preosnovala ljudska fantazija v strogo dekorativen element. Poleg tega poroča o snovi in o tehniki, katere pripomočjo so vezenine izvedene, o podlagi in njeni kakovosti, o barvah, od katerih so pristno narodne rdeča, modra in — od 17. veka sem — še črna; vse druge so prišle na perilo samo slučajno, morebiti v zadregi, ker ni bilo druge pri roki. Ostalo bo prišlo na vrsto še-le v teku časa ob nadaljevanju izdaje.

Naš jezik nima primerne besede, katero bi mogli označiti zaslužnost dela in izreči zahvalo idealnemu in nesebičnemu prireditelju te publikacije. Upajmo, da bo razumelo v prvi vrsti naše ženstvo kulturno-zgodovinski, potem pa tudi estetično-praktični pomen tega prvega, strokovno neoporečnega narodopisnega dela in da bo pokazalo, da odobruje in podpira tako plemenito delo, tako, da je bo g. profesor tudi mogel nadaljevati, in to brezpogojno. Pripomba, ki zaključuje naznanilo: »A ko bo naše občinstvo kazalo umevanje in zanimanje za stvar, hočem delo sčasoma spopolniti«, naj ne dobi upravičenosti med nami.

Mantuan.